

WWW.TINATURK.ORG

# TINA

2021 SAYI / ISSUE: 17



*Denizcilik Arkeolojisi Dergisi*  
*Maritime Archaeology Periodical*



# TINA TÜRKİYE SUALTI ARKEOLOJİSİ VAKFI

**KURULUŞU:** 1999 yılında bir grup denizsever iş adamı tarafından kurulmuştur.

## AMACI

- Türkiye ve denizlerimizdeki arkeolojik zenginlikleri dünya kamuoyu ve bilimsel kurumlara anlatmak. Bu meyanda yurtiçi ve yurtdışı yayınlar, konferanslar, paneller, seminerler, açık oturumlar, sempozyumlar, kurslar, fuarlar, şenlikler, sergiler, festivaller, toplu inceleme gezileri gibi sanatsal etkinlikler ve toplantılar düzenlemek.
- T.C. Kültür Bakanlığı izni ve denetimi altında yapılacak olan araştırma, kazı, konservasyon ve sergileme faaliyetlerinde bulunan yurt içi ve yurt dışı bilimsel kuruluşlara, müzelere, üniversitelere destek sağlamak ve sağlanmasına yardımcı olmak.
- T.C. Kültür Bakanlığı izni ve denetimi altında karasularımızda bilimsel metodlar ile günümüz teknolojik imkanları nispetinde sualtı araştırmaları ve kazıları yapmak. Sualtı arkeolojik eserlerimizi tespit etmek, mevkilerini gerekli mercilere bildirerek korunmaya alınmalarını sağlamak.
- Hali hazırda bu konuda faaliyet gösteren müze ve kuruluşlar ile işbirliği yapmak ve bunlara destek sağlamak. Bu tip müzelerin ve kültürel faaliyetlerin çoğalmasını sağlamak, yeni girişimlere fırsat verecek önlemleri almak.
- Bu meyanda denizlerimizde görülen ve hızla yayılmakta olan sualtı kirliliğini önleyici tedbirler almak, alınmasını sağlamak ve bu konuda diğer kuruluşlar ile işbirliği sağlamak.
- Vakıf amaç ve çalışma konularındaki eğitim ve öğretim kurumlarını geliştirmek ve bu amaçla öğrenciler yetiştirmek için burslar vermek.

## YÖNETİM:

**BAŞKAN**  
H. OĞUZ AYDEMİR

**ÜYELER**  
AYHAN SİCİMOĞLU  
KENAN YILMAZ  
JEFF HAKKO  
ENES EDİS  
METİN ATAÇ  
ZAFER KIZILKAYA  
T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANI

# TINA TURKISH UNDERWATER ARCHAEOLOGY FOUNDATION

**FOUNDATION:** Founded by a group of maritime-lover businessmen in 1999.

## SCOPE

- To make the international society and scientists familiar with our abundant archaeological cultural heritage in Turkey and its seas. With this idea in mind, to make national and international publications, and organize conferences, panels, seminars, forums, symposiums, workshops, fairs, festivities, exhibitions, and artistic activities such as festivals, excursions and meetings.
- To support local and international scientific institutions, museums, and universities involved in activities of surveys, excavations, conservations and exhibitions under the approval and inspection of the Turkish Ministry of Culture and Tourism.
- To perform underwater surveys and excavations in our seas using scientific methods and current technological facilities under the approval and inspection of the Turkish Ministry of Culture and Tourism.
- To identify the archaeological artifacts lying underwater, reporting their whereabouts to relevant authorities for protection.
- To seek cooperation with the museums and institutions involved in the field and support their activities. To ensure enhancement of such museums and cultural activities, and take necessary steps to provide opportunities for new initiatives.
- To take necessary measures to prevent the pollution of our seas which becomes increasingly harder to fight back, ensure that such measures are taken, and cooperate with other institutions in this sense.
- To contribute to the educational and training institutions dealing with our scopes, and provide scholarships for dedicated students.

## EXECUTIVE COMMITTEE:

### PRESIDENT

H. OĞUZ AYDEMİR

### MEMBERS

AYHAN SİCİMOĞLU

KENAN YILMAZ

JEFF HAKKO

ENES EDİS

METİN ATAÇ

ZAFER KIZILKAYA

REPUBLIC OF TURKEY MINISTER OF CULTURE AND TOURISM

# TINA DENİZCİLİK ARKEOLOJİSİ DERGİSİ

## TÜRKİYE SUALTI ARKEOLOJİSİ VAKFI'NIN SÜRELİ YAYINIDIR

*TINA Denizcilik Arkeolojisi Dergisi, Haziran ve Aralık aylarında yılda iki kez yayımlanır. Yayımlanması istenen makalelerin basım tarihinden en geç 2 ay önce gönderilmiş olması gerekmektedir. TINA Denizcilik Arkeolojisi Dergisi, başta Anadolu kıyıları ve Akdeniz olmak üzere dünyanın her köşesinde gerçekleştirilen denizcilik arkeolojisi alanında yapılmış çalışmalara yer vermektedir.*

**SAHİBİ:** TINA Türkiye Sualtı Arkeolojisi Vakfı

**İMTİYAZ SAHİBİ:** Hüsnü Oğuz Aydemir

**SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ:** Mehmet Bezdan

*TINA Denizcilik Arkeolojisi Dergisi'nin izni olmadan, hiçbir bölüm kopya edilemez. Alıntı yapılması durumunda referans gösterilmelidir. Yazıların yasal sorumluluğu yazarına aittir.*

*TINA Denizcilik Arkeolojisi Dergisi'ne gönderilen makaleler bu cildin son sayfasında belirtilen formata uygun olduğu takdirde yayımlanacaktır.*

*TINA Denizcilik Arkeolojisi Dergisi'nin yeni sayılarında yayımlanması istenen makaleler için mail adresi: mehmetbezdan@gmail.com*

**ISSN:** 2149 - 0392

**BASKI:** Bilnet Matbaacılık ve Yayıncılık AŞ  
Y. Dudullu Org. San. Sit. 1.Cadde No:16 Y.Dudullu – İstanbul.  
Tel: +90 216 444 44 03



**ADRES:** Türkiye Sualtı Arkeolojisi Vakfı  
Koç Üniversitesi, Anadolu Medeniyetleri  
Araştırma Merkezi, İstiklal Caddesi No:181  
34430 Beyoğlu / İstanbul  
**TELEFON:** +90 212 393 61 30  
**FAX:** +90 212 393 61 40  
**WEB:** www.tinaturk.org

# TINA MARITIME ARCHAEOLOGY PERIODICAL

## PERIODICAL PUBLICATION OF TINA TURKISH FOUNDATION FOR UNDERWATER ARCHAEOLOGY

*TINA Maritime Archaeology Periodical is published bi-annually during the months of June and December. The papers to be published should be sent 2 months before the publication date. The coverage of TINA Maritime Archaeology Periodical includes primarily the Anatolian shores, the Mediterranean Sea, and the work performed in the field of maritime archaeology from every corner of the world.*

**OWNER:** TINA Turkish Foundation for Underwater Archaeology

**PUBLISHER:** Hüsnu Oğuz Aydemir

**EDITOR:** Mehmet Bezdan

*No section or part of the magazine can be reproduced without any consent of TINA Maritime Archaeology Periodical. References should be cited. Legal responsibility of papers belong to the authors.*

*Papers sent to TINA Maritime Archaeology Periodical shall be published only if they comply with the format specified on the last page of this issue.*

*E-mail address to submit the papers to be published in the coming issues of TINA Maritime Archaeology Periodical: mehmetbezdan@gmail.com*

**ISSN:** 2149 - 0392

**PRINTED AT:** Bilnet Matbaacılık ve Yayıncılık AŞ  
Y. Dudullu Org. San. Sit. 1.Cadde No:16 Y.Dudullu – İstanbul.  
Tel: +90 216 444 44 03



**ADDRESS:** Türkiye Sualtı Arkeolojisi Vakfı  
Koç Üniversitesi, Anadolu Medeniyetleri  
Araştırma Merkezi, İstiklal Caddesi No:181  
34430 Beyoğlu / İstanbul  
**PHONE:** +90 212 393 61 30  
**FAX:** +90 212 393 61 40  
**WEB:** www.tinaturk.org

**KURUCULAR:**

H. Oğuz Aydemir  
Kenan Yılmaz  
Mehmet Bezdhan

**YAYIN KURULU**

H. Oğuz Aydemir  
Kenan Yılmaz  
Jeff Hakko  
Prof. Dr. Cemal Pulak (Texas A&M University)  
Prof. Dr. A. Kaan Şenol (Ege Üniversitesi)

**DANIŞMA KURULU:**

Prof. Dr. Cemal Pulak (Texas A&M Üniversitesi)  
Prof. Dr. A. Kaan Şenol (Ege Üniversitesi)  
Prof. Dr. Jean-Yves Empereur  
Prof. Dr. Fred Hocker (Vasa Müzesi, Araştırma Müdürü)  
Prof. Dr. Ufuk Kocabaş (İstanbul Üniversitesi)  
Prof. Dr. Nicolle Hirschfeld (Trinity Üniversitesi)  
Dr. Giulia Boetto (CNRS - Aix Marseille University)  
Doç. Dr. Harun Özdaş (Dokuz Eylül Üniversitesi)  
Dr. Kristiane Strætkvern (Danimarka Ulusal Müzesi)

**GENEL YAYIN YÖNETMENİ:**

Mehmet Bezdhan

**EDİTÖR**

Mehmet Bezdhan

**TINA VAKFI GENEL SEKRETERİ:**

Ay Sanem Yükselsoy Tekcan

**FOTOĞRAF EDİTÖRÜ:**

Donald A. Frey, Levent Konuk

**SUALTI GÖRÜNTÜLEME AKADEMİK DANIŞMANI:**

Prof. Dr. Altan Lök

**ÇEVİRİ:**

Cengiz Aydemir

**TASARIM:**

Alican Sezer

**17. SAYI KAPAK FOTOĞRAFI:**

İznik Gölü Bazilika Kazıları, sayfa 45

**18. SAYI KAPAK FOTOĞRAFI:**

HMS Majestic Batığı, sayfa 32-34

**9. CİLT (SAYI 17-18) KAPAK FOTOĞRAFI:**

Barç (Helles), sayı 18, sayfa 13



# TINA

*Maritime Archaeology Periodical*

**FOUNDERS:**

H. Oğuz Aydemir  
Kenan Yılmaz  
Mehmet Bezdán

**EDITORIAL BOARD:**

H. Oğuz Aydemir  
Kenan Yılmaz  
Jeff Hakko  
Prof. Dr. Cemal Pulak (Texas A&M University)  
Prof. Dr. A. Kaan Şenol (Ege University)

**EDITORIAL ADVISORY BOARD:**

Prof. Dr. Cemal Pulak (Texas A&M University)  
Prof. Dr. A. Kaan Şenol (Ege University)  
Prof. Dr. Jean-Yves Empereur  
Prof. Dr. Fred Hocker (Director of Research, Vasa Museum)  
Prof. Dr. Ufuk Kocabaş (İstanbul University)  
Prof. Dr. Nicolle Hirschfeld (Trinity University)  
Dr. Giulia Boetto (CNRS - Aix Marseille University)  
Assoc. Prof. Dr. Harun Özdaş (Dokuz Eylül University)  
Dr. Kristiane Strætkvern (National Museum of Denmark)

**CHIEF EDITOR:**

Mehmet Bezdán

**EDITOR:**

Mehmet Bezdán

**GENERAL SECRETARY OF THE TINA FOUNDATION:**

Ay Sanem Yükselsoy Tekcan

**PHOTO EDITOR:**

Donald A. Frey, Levent Konuk

**ACADEMIC ADVISORY FOR UNDERWATER IMAGING:**

Prof. Dr. Altan Lök

**TRANSLATED BY:**

Cengiz Aydemir

**DESIGN:**

Alican Sezer

**COVER PHOTO OF THE ISSUE 17:**

Basilica Excavations In İznik Lake, page 45

**COVER PHOTO OF THE ISSUE 18:**

HMS Majestic Wreck Site, page 32-33

**VOLUME 9 (ISSUE 17-18) COVER PHOTO:**

Barge (Helles), issue 18, page 13



\* Oğuz Aydemir

## SUNUŞ

2022 yılıyla birlikte ‘‘TINA Denizcilik Arkeolojisi Dergisi’’ dijital ortama geçerek yayın hayatını sürdürmeye devam ediyor. 2014 yılında birinci sayısıyla yayım hayatına geçen Dergi, Cumhuriyetimizin 100. yılıyla birlikte 10. yaşına girmektedir.

Bugüne dek yılda iki kez dijital ve matbu yayımlanan, Türkçe/İngilizce olarak bilim insanlarına, araştırmacılara, okurlara ulaşan ve özellikle akademik çevrelerce aranan, takip edilen, katkı verilen, önemli çalışmaları içeren Dergi, bu süreçte TINA Sualtı Arkeolojisi Vakfı’nın övünç kaynağı olmuştur.

1999 yılında kurulan Vakıf, yıllar içinde sualtı arkeolojisine hizmet verirken, özellikle sağladığı imkanlarla bu alanda yapılan çalışmalara önemli ölçüde desteklemiştir. Ayrıca 10. Yaşına girecek süreli yayınımızla da bu bilim dalına akademik boyuta da katkı sunmuştur.

Okurların TINA Denizcilik Arkeolojisi Dergisi’nin dijital yayımına ilgisinin devamını ve düşünceleriyle katkılarını bekliyoruz.

İyi okumalar.

## PRESENTATION

Beginning from 2022, the ‘‘TINA Maritime Archaeology Periodical’’ continues its publishing life in the digital medium. The Periodical, which had its first issue published in the year 2014, will celebrate its first decade of publication, coinciding with our Republic’s 100th anniversary.

Being published biannually both in digital and printed form, the Periodical has resonated with scientists, researchers, and readers, and has been duly sought out in academic circles, gathered a loyal following, received tremendous contributions, and became a source of pride for the TINA Underwater Archaeology Foundation during that period.

The Foundation, established in the year 1999, has contributed greatly to underwater archaeology over the years, especially with their support for research in this field. And, with the Periodical which is soon to celebrate its 10th anniversary, TINA also supports academic contributions in this scientific field.

We invite our readers to offer their continued interest and supportive comments to TINA’s Maritime Archaeology Periodical.

Please do enjoy your read.

\* TINA Türkiye Sualtı Arkeolojisi Vakfı Ynetim Kurulu Başkanı.

\* Chairman of the Board TINA Turkish Foundation for Underwater Archaeology.





## EDİTÖR

**T**INA Denizcilik Arkeolojisi Dergisi'nin 17. sayısı ile birlikte Anadolu kıyılarının Neolitik süreçlerine özel bir yer ayırdık. Neolitik Dönemi anlamak adına çok değerli çalışmaların yapıldığı bir coğrafyanın merkezinde yer alan Anadolu insanlığın kültürel yolculuğunun izlenmesi adına da oldukça değerli bilgiler sunuyor. Söz konusu yayılımın önemli ayaklarından biri olan deniz aşırı faaliyetler ise üzerinde dikkatle durulması gereken konuların başında yer alıyor.

Bu sayımızda Prof. Dr. Burçin Erdoğan ve Prof. Dr. Özlem Çevik'in ortak makalesi "Ege Adaları ve Batı Anadolu Kıyı Bölgesinde Neolitikleşme Sürecinin Tekrardan Değerlendirilmesi" son gelişmeler ışığında bölgenin neolitikleşme sürecini tekrardan değerlendirilmekte ve oldukça önemli bilgiler aktarmaktadır. İlk çiftçi köylerin deniz yoluyla kurdukları iletişim ağları denizciliğin temellerine inmek ve neolitik dağılımı anlamak bakış açımızı genişletecek bilgiler sunuyor.

Bu sayıdaki bir diğer makalemiz Doç. Dr. Çiğdem Atakuman ve Hasan Can Gemici tarafından kaleme alınan "Bozburun Yüzeysel Araştırması ve Antik DNA Verileri Işığında Ege Neolitikleşmesi". Neolitik dönemin özellikle DNA verileri üzerinden daha somut şekilde ele alınması ve farklı bilim dallarıyla bir bütün şekilde sonuçların değerlendirilmesi Neolitikleşme sürecinin Ege'nin iki kıyısı arasında nasıl gerçekleştiğini anlamak adına da oldukça önemli.

## EDITOR

**T**he 17th issue of TINA Maritime Archeology Periodical has reserved a special section for the Neolithization of the Anatolian coastal zones. Anatolia, located at the heart of a geography where very significant studies have been carried out to understand the Neolithic Period, also offers very valuable information for tracing the cultural journey of humanity. Overseas activities, being one of the important pillars of the spread during this period, are at the top of the issues that need to be carefully considered.

In this issue, a joint paper by Prof. Burçin Erdoğan and Prof. Özlem Çevik "Reconsidering the Neolithization in the Aegean Islands and Western Anatolian Coastal Region" re-evaluates the Neolithization of the region in the light of recent developments and provides very important data. The communication networks established by the first farming villages over sea provide information that will expand our perspective to go down to the basic essence of seafaring and gain insight into the Neolithic distribution.

Another article in this issue is by Çiğdem Atakuman and Hasan Can Gemici "Neolithization of the Aegean in the Light of the Bozburun Survey and Ancient DNA Data". It is also very important to tackle the Neolithic period in a more tangible way, especially based on DNA data, and to evaluate the results as a whole together with different branches of science, in order to understand how the Neolithization took place between the two coasts of the Aegean Sea.

Son olarak Prof. Dr. Mustafa Şahin'in "Bazilika Kilise'nin Scyphate Sikkeleri" makalesi uzun yıllardır Bursa'nın İznik ilçesinde yer alan İznik gölündeki sualtı araştırmalarının sonuçlarını görmek ve incelemek isteyenler için kıymetli bir makale. Tarihsel açıdan önemli bu yapı üzerindeki arkeolojik çalışmalar hem tarihi aydınlatıyor hem de Mustafa Şahin başkanlığında bir sualtı arkeolojisi okuluna dönüşmeye devam ediyor. Doç. Dr. Oktay Dumanluya başkanlığında gerçekleştirilen 2021 Yılı Anemurium Antik Kenti Sualtı Araştırmalarına dair bilgileri de dergimizin 17. sayısında yer alıyor.

Bu önemli makaleler dışında TINA Sualtı Arkeolojisi Vakfı olarak 2022 yılı içinde destek verdiğimiz önemli yayına da sayfalarımızda yer verdik. Prof. Dr. Işıl Özsait Kocabaş'ın Yenikapı 12 batığı üzerine uzun yıllara dayanan çalışmasının ürünü olan "Yenikapı 12 Erken Orta Çağ Ticaret Teknesi 1: Kazı Belgeleme Konstrüksiyon ve Teknoloji" 2022 yılında çıktı. Sayın hocamızın değerli ve tizi çalışması sadece ülkemizdeki genç meslektaşlarımız adına değil, dünyada bu alanda çalışan ve çalışacak tüm uzmanların başvuracağı bir yayındır.

Son olarak Vakıf Başkanımız Sayın Oğuz Aydemir'in İzmir'de gerçekleştirdiği ve Türk Deniz Tarihi adına çok önemli süreçleri konu alan "Çeşme Deniz Tarihinin Üç Efsane Amirali Sergisi" dergimiz sayfalarında yer alıyor. Bu ve buna benzer sergilerin artarak kültür dünyamızı zengileştirmesi en büyük umudumuz.

Finally, Prof. Mustafa Şahin's article "Scyphate Coins of the Basilica Church" is a significant paper for those who want to see and examine the results of underwater research ongoing for many years in the Lake İznik, which is located within the territory of İznik District in Bursa. Studies on this historically and religiously important building illuminate the history as well as rendering into an underwater archeology school under the presidency of Prof. Mustafa Şahin. Also included in our 17th issue of our periodical is a report on the 2021 Underwater Survey Campaign in the Ancient City of Anemurium, chaired by Assoc. Prof. Oktay Dumankaya.

Apart from these important papers, we also have an overview of the important publications that we supported as TINA Underwater Archeology Foundation in 2022. The "Yenikapı 12: An Early Medieval Merchantman 1: Excavation, Documentation, Construction and Technology", a work by Prof. Işıl Özsait Kocabaş on the Yenikapı 12 shipwreck, was published in 2022. This important and rigorous work of our esteemed professor is a reference book not only for our young colleagues, but also all experts working and will work in this field in the world.

Lastly, we also cover the exhibition on "Three Legendary Admirals in the Naval History of Çeşme", that was created by President of our Foundation, Mr. Oğuz Aydemir in İzmir, featuring important milestones in the Turkish Naval History. It is our greatest hope that such exhibitions will increase in number and enrich our cultural world.

## İÇİNDEKİLER / INDEX

### MAKALELER / ARTICLES:

- 6 Ege Adaları ve Batı Anadolu Kıyı Bölgesinde Neolitikleşme Sürecinin  
Tekrardan Değerlendirilmesi

*Reconsidering the Neolithisation in the Aegean Islands and Western  
Anatolian Coastal Region*

**Burçin Erdoğan, Özlem Çevik**

- 20 Bozburun Yüzey Araştırması ve Antik DNA Verileri Işığında  
Ege Neolitikleşmesi

*Neolithisation of the Aegean in the Light of the Bozburun Survey and the  
Ancient DNA Data*

**Çiğdem Atakuman, Hasan Can Gemici**

- 44 Bazilika Kilise'nin Scyphate Sikkeleri

*The Scyphate Coins of the Basilica Church*

**Mustafa Şahin**

### HABERLER / NEWS:

- 60 2021 Yılı Anemurium Antik Kenti Sualtı Araştırmaları

*2021 Underwater Survey Campaign in the Ancient City of Anemurium*

**Oktay Dumankaya**

- 64 Yenikapı 12 Erken Orta Çağ Ticaret Teknesi 1: Kazı Belgeleme  
Konstrüksiyon ve Teknoloji

*Yenikapı 12-An Early Medieval Merchantman 1: Excavation,  
Documentation, Construction and Technology*

**Ufuk Kocabaş**

- 72 Çeşme Deniz Tarihinin Üç Efsane Amirali Sergisi

*The Three Legendary Admirals in the Naval History of Çeşme - Exhibition*

- 78 Çocuklar için Akdeniz

*Mediterranean for Children*

**Mualla Erkurt**

# *Bazilika Kilise'nin Scyphate Sikkeleri*



*The Scyphate Coins  
Of The Basilica Church*





\* Prof. Dr. Mustafa Şahin

Bursa İli, İznik İlçesi, İznik Gölü'nde batık halde bulunan kalıntıların merkezinde doğu-batı doğrultusunda uzan üç nefli bir kilise yer alır (Fig. 1). Naosun doğusundaki apsis, içte dairesel formlu olup, dış duvarı köşelidir (Fig. 2). Ana apsisin her iki yanında pastophoria odaları yer alır. Naosun batısında sırasıyla narteks ve atrium bulunmaktadır. Henüz yazılı bir belge bulunmasa da kilisenin Aziz Neophptos'a adanmış olduğu kabul görmüştür<sup>1</sup>.

Bilindiği gibi İznik, I. ve VII. Konsillere ev sahipliği yaptığı için Hıristiyanlar açısından oldukça önemlidir. Büyük Konstantin'in isteği ile MS 13 Temmuz 325 tarihinde toplanan ilk Konsilde Aryanizm, İmparatoriçe İrene öncülüğünde MS 24 Eylül 787 tarihinde toplanan yedincisinde ise ikonoklastlar (Fig. yasağı) ortadan kalkmıştır<sup>2</sup>. Yedinci toplantının yapıldığı yer günümüzde Ayasofya ya da Orhan Cami olarak bilinen mekandır. Ancak Hıristiyanlık dininin en büyük mezhepleri tarafından, diğer bir ifade ile Doğu ve Batı Dünyası tarafından tanınan I. Konsilin toplandığı salon veya yer hala gizemini korumaktadır.

Toplantı salonunun yeri hakkında genel inaniş, I. Konstantin bazilikasının da yer aldığı Saray Yapısıdır. Ancak söz konusu toplantı salonunun yer aldığı öne sürülen I. Konstantin Sarayı'nın lokalizasyonu konusunda farklı görüşler bulunmaktadır<sup>3</sup>. A. Bryer, Konstantin Sarayı ve Bazilikasının yerini göl kıyısı ile sur duvarları arasında göstermektedir<sup>4</sup>. U. Peschlow ise her ne kadar kaynaklarda bir saraydan söz edilse de Nikaia'da daha önce böyle bir sarayın

A three-nave church extends in the east-west direction at the center of the remains under the waters of the Lake İznik in the İznik District of Bursa Province (Fig. 1). The apse to the east of the naos has a circular interior plan and an angled outer wall (Fig. 2). The main apse is flanked by two pastophoria. To the west of the naos is the narthex and the atrium. Despite lack of any written evidence, it has been widely accepted that the church was dedicated to Saint Neophytos<sup>1</sup>.

As commonly known, İznik is of particular importance for the Christians as it hosted the First and Seventh Councils of Nicaea. The first council convened on July 13, 325 AD upon the command of Constantine the Great to abolish Arianism while the iconoclasm was brought to an end by the Seventh Council assembled under the lead of Empress Irene on September 24, 787 AD<sup>2</sup>. The Seventh Council took place in the structure currently known as Hagia Sophia or Orhan Mosque. However, the gathering hall or location for the First Council which was recognized by the major sects of Christianity, in other words, the Eastern and the Western Worlds, is still yet to be defined.

The common belief suggests that the gathering hall was the palace structure including the Basilica of Constantine I. However, there are controversial views on the actual location of the place of Constantine I that is also claimed to have contained the meeting hall<sup>3</sup>. A. Bryer points out the area between the lake shore and the city walls as the site

1 Özellikle bk. Şahin 2021, 64vd. - Kurtbayram 2022.

2 Baptistin Poujoulat - Michaud 1840, 183- 184.

3 Bu konuda ayrıca bk. Şahin 2022, 3-28, özellikle 5-9.

4 Bryer 1988.

1 See Şahin 2021, 64vd. - Kurtbayram 2022.

2 Baptistin Poujoulat - Michaud 1840, 183- 184.

3 Also see Şahin 2022, 3-28, 5-9 in particular.

\* Prof. Dr. Mustafa Şahin, Bursa Uludağ Üniversitesi, Fen – Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü.

E-mail: mustafasahin@uludag.edu.tr

\*Prof. Dr. Mustafa Şahin, Department of Archaeology, Faculty of Science and Letters, Bursa Uludağ University.

E-mail: mustafasahin@uludag.edu.tr



**Fig 1:** İznik Gölü'nde Batık Halde Bulunan Bazilikal Kilise Kalıntısı.  
**Fig 1:** Basilica Church Ruins Revealed Underwater in the Lake İznik.



**Fig 2:** Kalıntıların drone fotoğrafı.  
**Fig 2:** A drone photograph of the ruins.



Fig. 3: Atriumda yer alan U-Şeklindeki Yapı  
Fig. 3: The U-shaped Structure Inside the Atrium





olmadığını, konsilin toplanacağı tarihin yakınlığı göz önünde bulundurulursa, bu kadar kısa bir sürede toplantı için uygun bir saray inşa edilmesinin mümkün olamayacağını savunmaktadır<sup>5</sup>.

Toplantının yapıldığı mekân ile ilgili önemli kaynaklardan birisi İngiliz Hacı Willibald'dır. MS. 727-729 yılları arasında Kudüs'e yaptığı hac ziyaretinden sonra geri dönüş yolunda İznik'e de uğrayan Willibald, konsil toplantısının yapıldığı mekânı Hz. İsa'nın cennete yükseldiği Zeytin/Olives Dağı'ndaki kiliseye benzetmiş ve içinde Konsile katılan piskoposların tasvirlerinin bulunduğunu ifade etmiştir. Ayrıca, kilisenin üzerinin açık olduğunu, tam ortasında bronz bir sunağın bulunduğunu ve sunağın üzerinde her türlü hava koşulunda yanması için cam bir fanusun içinde mum yer aldığını söylemektedir<sup>6</sup>.

Toplantının yapıldığı yer ile ilgili bir diğeri önemli yazılı belge Kapadokya'da Caesarea (Kayseri) Kilisesinin papazı olan Gregoros'un 318 Piskopos için yazmış olduğu övgüdür<sup>7</sup>. Metnin başında, Konstantin'in tahta çıkması ile Hıristiyanlığın benimsenmesi ve bu iki olayın sonucunda Roma İmparatorluğu'na huzurun gelişi anlatılmaktadır. Konsil sona erdiğinde Konstantin bir ziyafet vermiş ve din adamları ile kucaklaşmıştır. "*Pederler oradan ayrılmak üzereyken ve kendilerini ağırlayan bu kentin güvenliği için dualar ederken, doğu girişinde, azizler korosunun toplandığı mesomphalondan bir yağ pınarı fişkırmaya başlamıştır; bu pınar günümüzde de görülebilir ve o günlerde okunan duaların ne kadar etkili olduğunun bir göstergesidir*"<sup>8</sup>. Rivayetlere göre, bu su kaynağı Konstantin tarafından özel koruma altına alınmış ve bir anıt olarak kutsanmıştır. Salonun bir doğu girişi vardır ve bunun önünde, döşemenin üzerine, mucizevi yağ kaynağının çıktığı yeri belirten yuvarlak bir plaka bulunmaktadır<sup>9</sup>.

Söz konusu sarayın yerini bulmak üzere yapılan modern çalışmalardan en sonuncusu Bursa Valiliği'nin öncülüğünde 22-23 Mayıs 2010 tarihleri arasında İznik'te düzenlenen çalıştay olmuş ancak, yine bir sonuca ulaşılamamıştır<sup>10</sup>.

Rivayet olsa da konumuz açısından Caesarea'lı Gregoros'un anlatımları dikkate değerdir. Çünkü mucizevi yağ kaynağının bulunduğu bir yerden

of the Palace of Constantine I and the Basilica<sup>4</sup>. On the other hand, U. Peschlow claims that although the sources mention a palace, there never was such a palace in Nicaea, and considering the date for the council to convene was too close, constructing a palace for the assembly in such a short period of time was impossible<sup>5</sup>.

One of the important sources on the structure where the meeting took place is the British pilgrim Willibald. After his pilgrimage to Jerusalem between 727-729 AD, Willibald made a stopover at Nicaea on his way back home, likened the building where the council took place to the church on the Mount Olives where Jesus Christ ascended to heaven, and mentioned the depictions of the bishops who joined the council in the church. He also mentioned that the church had no roof with a bronze altar at the center and a glass lantern with a candle over the altar so that the candle was always lit regardless of the weather conditions<sup>6</sup>.

Another important written document about the location of the meeting is a laudation of 318 bishops written by Gregory, a presbyter of the Caesarea (Kayseri) Church in Cappadocia<sup>7</sup>. The text begins with the legalization of Christianity upon the crowning of Constantine, and how the Roman Empire found peace as a result of these two events. When the council ended, Constantine offered a banquet and embraced the clergymen. "*As the Fathers are about to depart and offer prayers for the safety the city that had welcomed them, it so happened that a fount of oil gushed out of the so called mesomphalon of the eastern entrance, at the very center of the apsis where the choir of the saints had assembled; which fount, still visible today, demonstrates the efficacy of the prayers offered at the time.*"<sup>8</sup>. Rumor has it that this water spring was taken under special protection as ordered by Constantine, and sanctified as a monument. The hall has an eastern entrance, and in front of that, there is a round plate on the floor, marking the outlet of the miraculous oil<sup>9</sup>.

The most recent attempt to find the location of the palace took place during a workshop organized in İznik between May 22-23, 2010 under the guidance of the Governship of Bursa, however no conclusion could be reached<sup>10</sup>.

5 Peschlow 2004, 201 dipnot 10.

6 Mango 2004, 305 dipnot 4.

7 Mango 2004, 307 dipnot 20.

8 Mango 2004, 308 dipnot 22.

9 Mango 2004, 308 dipnot 23.

10 Şahin – Mert 2011.

4 Bryer 1988.

5 Peschlow 2004, 201 footnote 10.

6 Mango 2004, 305 footnote 4.

7 Mango 2004, 307 footnote 20.

8 Mango 2004, 308 footnote 22.

9 Mango 2004, 308 footnote 23.

10 Şahin – Mert 2011.

bahsedilmektedir. Kaynak, bazilikal kilisenin atrium bölümünde yer alan U-şeklindeki yapıda yer alabilir mi olasılığı nedeniyle 2019 yılında sualtı kazıları atrium bölümüne kaydırılmıştır (Fig. 3). 2022 sezonu kazılarına kadar yaklaşık 2 m aşağı inilebilen 3 x 6 m ebatlarındaki yapının önemli buluntuları arasında makalenin konusunu oluşturan scyphate/çukur sikkeler oluşturmaktadır. Bu sektörde açığa çıkan toplam 117 adet scyphate sikkeden 38 adeti 2019, 2 adeti 2020, 67 adeti 2021 ve 10 adeti 2022 yıllarında bulunmuştur.

Scyphate sikkelerin en karakteristik özelliği bir yüzeyinin iç bükey (konkav/çukur), diğer yüzeyinin ise dış bükey (konveks/bombeli) olmasıdır. Dış bükey / konveks olan yüzey “ön yüz”, iç bükey / konkav olan yüzey ise “arka yüz” olarak isimlendirilmektedir. Bu sikkelerin darbi ise geleneksel sikke basımlarından farklıdır. Basımlarında sikke iki kalıbın arasında konulur, üstte yer alan kalıbın alt kalıptan büyük olması gerekmektedir. Üstteki kalıp içbükey yüzeye sahip diğer kalıp ise dışbükeydir. Üst kalıba uygulanan baskı sayesinde sikke basımı gerçekleşir<sup>11</sup>.

Bazilikal Kilise'nin en erken tarihli scyphate sikkesi II. Ioannes Komnenos (1118 - 1143) dönemine aittir. MS 1122 – 37? tarihinde darp edildiği düşünülen Konstantinopolis darbi sikkenin<sup>12</sup> ön yüzünde haç nimbuslu, tunik ve kolobion giyimli, sol elinde kutsal kitabı taşıyan sakallı Hz. İsa büstü ve IC XC; arka yüzde ise sağ elinde haçlı asa, solunda haç-küre tutan imparatorun stemma, divetison, yakalık ve basit bir formda mücevherli loros giyimli betimi yer almaktadır (Fig. 4)<sup>13</sup>.

Despite being a rumour, the narratives of Gregory of Caesarea are worth taking into consideration for our search. It refers to a site with a miraculous source of oil. Thus, the 2019 underwater excavations focused on the atrium section due to the possibility that the spring may be located in the U-shaped structure inside the atrium of the basilica church (Fig.3). The most important finds of these excavations which reached to a depth of about 2 m in the 3x6m structure included scyphates/concave coins, which are also the main focus of this article. Of the 117 scyphate coins revealed in this sector, 38 were uncovered in 2019, 2 in 2020, 67 in 2021 and 10 in 2022.

The most typical feature of the scyphate coins is having concave and convex sides. The convex side is called the “obverse”, and the concave side is called the “reverse”. The minting of these coins is different than the traditional coin minting. The coin is placed between two dies, where the upper die is larger than the lower one. The upper die is concave, and the other is convex (Tersi olması gerekiyor alıntı yapılan makaleye göre). The coin is struck when a pressure is applied onto the upper die<sup>11</sup>.

The earliest scyphate coin from the Basilica Church dates to the reign of John II Komnenos (1118 - 1143). Presumably minted around 1122 – 37? AD by Constantinople,<sup>12</sup> it has a depiction of the bust of bearded Christ with a cross nimbus, wearing tunic and kolobion, holding the book of gospels in left hand with inscription IC XC (Jesus Christ) on the obverse; and a depiction of the emperor wearing a stemma, divetison, collar-piece and jeweled loros of simplified type and sagion, holding cross-tipped sceptre in right hand and cross on globe in left hand on the reverse (Fig. 4)<sup>13</sup>.

**Fig. 4:**  
I. Ioannes Komnenos  
(1118 - 1143)

**Fig. 4:** A coin from  
the period of John II  
Komnenos (1118 -  
1143)



11 Bendall vd. 1973: 94 vd. fig. 1-4.

12 DOC 4/1, 265, 10a.2, Plate IX, 10a.2.

13 Kayacan 2022, 16 Kat. 1.

11 Bendall et al. 1973: 94 vd. fig. 1-4.

12 DOC 4/1, 265, 10a.2, Plate IX, 10a.2.

13 Kayacan 2022, 16 Kat. 1.

Tarihlenebilen sikkelerden dört adeti de II. Isaakios Angelos (1185-1195) dönemine aittir<sup>14</sup>. İyi kondisyonda olan Konstantinopolis sikkesi<sup>15</sup> üzerinde ön yüzde nimbuslu, tunik ve maphorion giyimiyle kare arkalıktaki tahtta cepheden oturan Meryem Nikopoios, kucağında nimbuslu, sakalsız Hz. İsa ile; ayrıca MP ΘV. Arka yüzde ise İmparatorun cepheden, stemma, divitesion, yakalık ve mücevherli basit loros ve sagion giyimli tasviri yer alır; sol elinde anexikakia, sağında haç asa taşır. Sağ üstte Manus Dei. Lejand iki sıra sütundan oluşmaktadır: [ICAAKIOC] ΔΕC[ΠΙΟΤΗC] (Fig. 5)<sup>16</sup>.

III. Aleksios Angelos (1185-1203) dönemine ait üç örnek bulunmaktadır<sup>17</sup>. Konstantinopolis darbu olan aspron trachy nomismaların ön yüzünde tunik ve kolobion giyimli, haç nimbuslu sakalsız İsa, sol eliyle Kitab-ı Mukaddes taşır. (IC XC). Arka yüzde ise solda cepheden İmparator stemma, divitesion ve panolar şeklinde tasarlanmış mücevherli loros ile haç globus; sağda nimbuslu Aziz Konstantinos mızrak tutar (Fig. 6-7)<sup>18</sup>.

Sektör buluntuları arasında Laskaris Hanedanlarından Theodoros Komnenos dönemine (1205/8-1221) ait 7 adet sikke vardır. Ön yüzde solda cepheden imparator (?), sağda sakallı, stemma, sagion ve kısa askeri tunik giyimi ile Aziz Theodoros yer almaktadır; aralarında duran patrik haçlı asayı tutarlar (Fig. 8)<sup>19</sup>.

Sikke buluntuları arasında bir adet de Selanik darbu Latin İmparatorluğu Dönemine (1204-24) ait sikke yer almaktadır (Fig. 9). Ön yüzde cepheden tahtta oturan tunik ve kolobion giyimli nimbuslu İsa elinde Kitab-ı Mukaddes tutar. Arka yüzde cepheden stemma, divitesion ve panolara ayrılmış mücevherli loros giysisi ile Azize Helena ve Aziz Konstantin, aralarında üzerinde partik haç olan asa tutarlar<sup>20</sup>.

Four of the dateable coins are from the period of Isaac II Angelos (1185-1195)<sup>14</sup>. On the obverse of the well preserved coin of Constantinople,<sup>15</sup> there is a depiction of Mary Nikopoios, nimbate, seated on a square-backed throne, wearing a tunic and maphorion, holding the nimbate Christ child on her lap; with inscription MP ΘV (Mother of God). On the reverse, there is a depiction of the emperor facing, wearing a stemma, divitesion, collar-piece and jeweled loros and sagion; holding an anexikakia in left hand, and scepter cruciger in right hand, being crowned by manus Dei on the upper right. The legend consists of two columns: [ICAAKIOC] ΔΕC[ΠΙΟΤΗC] (Fig. 5)<sup>16</sup>.

There are three samples from the period of Alexios III Angelos (1185-1203)<sup>17</sup>. Minted by Constantinople, aspron trachy nomismas contain depiction of unbearded Christ with a cross nimbus, wearing tunic and kolobion, holding the book of gospels in left hand on the obverse (IC XC). On the reverse is a depiction of the emperor wearing stemma, divitesion, collar-piece and jeweled paneled loros, and globus cruciger in left hand; and Saint Constantine holding a spear in right hand (Fig. 6-7)<sup>18</sup>.

Among the sector finds are seven coins dating to the period of Theodore I Komnenos of the Laskarid dynasty (1205/8-1221). On the left, there is a depiction of the emperor (?) facing and on the right, Saint Theodore with beard, wearing stemma, sagion and a short military tunic; holding between them a patriarchal cross on the obverse (Fig. 8)<sup>19</sup>.

Among these coin finds, there is also a coin minted in Salonica from the Latin Empire (1204-24) Period (Fig. 9). On the obverse, there is a depiction of Christ with a cross nimbus, wearing tunic and kolobion, holding the book of gospels in hand while on the reverse there is a depiction of Saint Helena wearing a stemma, a divitesion, and jeweled paneled loros, and Saint Constantine, holding between them a patriarchal cross<sup>20</sup>.

14 Kayacan 2022, 16 vd. Kat. 2-5.

15 DOC IV/1, 378, XXI 3b.5

16 Kayacan 2022, 16 vd. Kat. 2.

17 Kayacan 2022, 17 vd. Kat. 6-8.

18 DOC IV/2, 413, Plate XXIV, 3i.1-6. – Ünal 2015, 127 V. Dizi, S/8.

19 DOC 4/2, 463, 5b.1, Plate XXVII, 5b.1.

20 DOC 4/2, 692,26.3, Plate LII, 26.2. - Numismatik Naumann (Formerly Gitbud & Naumann), Auction 18, LOT 1072. <https://www.acsearch.info/search.html?id=2009042> (Erişim tarihi 28.09.2022)

14 Kayacan 2022, 16 vd. Kat. 2-5.

15 DOC IV/1, 378, XXI 3b.5

16 Kayacan 2022, 16 vd. Kat. 2.

17 Kayacan 2022, 17 vd. Kat. 6-8.

18 DOC IV/2, 413, Plate XXIV, 3i.1-6. – Ünal 2015, 127 Series V, S/8.

19 DOC 4/2, 463, 5b.1, Plate XXVII, 5b.1.

20 DOC 4/2, 692,26.3, Plate LII, 26.2. - Numismatik Naumann (Formerly Gitbud & Naumann), Auction 18, LOT 1072. <https://www.acsearch.info/search.html?id=2009042> (Access date 28.09.2022)



**Fig. 5:** II. Isaakios Angelos (1185-1195)

**Fig. 5:** A coin from the period of Isaac II Angelos (1185-1195)



**Fig. 6:** III. Aleksios Angelos (1185-1203)

**Fig. 6:** A coin from the period of Alexios III Angelos (1185-1203)



**Fig. 7:** III. Aleksios Angelos (1185-1203)

**Fig. 7:** A coin from the period of Alexios III Angelos (1185-1203)



**Fig. 8:** Theodoros Komnenos Sikkesi (1205/8-1221)

**Fig. 8:** A coin from the period of Theodore I Komnenos Laskaris (1205/8-1221)



**Fig. 9:** Latin İmparatorluğu Dönemine (1204-24)

**Fig. 9:** A coin from the period of Latin Empire (1204-24)

Latinlerin Konstantinopolis'i işgalinden sonra kurulan yerel devletlerden birisi olan Nikaia Hanedanlığının kurucularından I. Theodoros Laskaris (1204-1222) toplam 71 sikke ile en büyük buluntu grubuna sahiptir<sup>21</sup>. Sikkelerden birisi gümüş (Fig. 10), diğerleri bronzdur (Fig. 11). Ön yüzlerinde haç nimbuslu sakallı, tunik ve kolobion giyimli İsa iki eliyle mücevherli İncil tutar şekilde arkalıklı tahtta oturur; IC XC. Arka yüzde ise cepheden sakallı, stemma, divitision, panolar şeklinde tasarlanmış mücevherli loros ve sagion, giyimli İmparator, sağ elinde aşağıya bakan kınında bir kılıç taşır; yanında kısa askeri tunik ve zırh giyimli sol elinde aşağıya bakan kınında bir kılıç ile sakallı, nimbuslu Aziz Theodoros; aralarında ucunda yıldız olan bir asa yer alır<sup>22</sup>.

21 Kayacan 2022, 18 -22 Kat. 9-80.

22 DOC 4/2, 457, 2.1, Plate XXVII, 2.1; Bendall – Sellwood 98, pl.25, 1; Kayacan 2022, 18 Kat. 9.

Theodore I Komnenos Laskaris (1204-1222), the founder of the Niceae Dynasty, one of the successor states founded after the Latin Invasion of Constantinople is represented by the largest assemblage with a total of 71 coins<sup>21</sup>. One of the coins is silver (Fig. 10), while the others are bronze (Fig. 11). On the obverse, a bearded Christ is depicted with a cross nimbus, wearing tunic and kolobion, holding book of Gospels in both hands, seated on a throne with backing; with inscription IC XC. On the reverse, there is a depiction of the bearded emperor wearing a stemma, a divitision, jeweled paneled loros and sagion, holding a sheathed sword, pointing downward in right hand; and, bearded Saint Theodore with cross nimbus, wearing a short military tunic, and armor next to him, holding a sheathed sword, pointing downward in left hand; and between them a staff surmounted by star<sup>22</sup>.

21 Kayacan 2022, 18 -22 Kat. 9-80.

22 DOC 4/2, 457, 2.1, Plate XXVII, 2.1; Bendall – Sellwood 98, pl.25, 1; Kayacan 2022, 18 Kat. 9.



**Fig. 10:** I. Theodoros Laskaris (1204-1222)

**Fig. 10:** A coin from the period of Theodore I Komnenos Laskaris (1204-1222)



**Fig. 11:** I. Theodoros Laskaris (1204-1222)

**Fig. 11:** A coin from the period of Theodore I Komnenos Laskaris (1204-1222)

Sektörde ele geçen en geç tarihli sikkeler III. Ioannes Doukas Vatatzes dönemine (1221 – 1254) aittir<sup>23</sup>. Ön yüzde nimbuslu Aziz Theodoros cepheden sakallı, tunik ve zırh giyimli, sağ elinde kılıç, sol elinde kalkan taşır: [O AΓI] OC ΘEOΔ[POC]. Arka yüzde İmparator, stemma, divitision, mücevher süslü basit formda loros ve sagion giyimli, sağ elinde labarum asa, sol elinde ise üzerinde patrik haçı bulunan globus ve sağda asteriskos (yıldız) yer almaktadır (Fig. 12)<sup>24</sup>.

The latest dated coins unearthed at this sector belong to the period of John III Doukas Vatatzes (1221 – 1254)<sup>23</sup>. On the obverse, there is a depiction of bearded Saint Theodoros with a cross nimbus, wearing tunic and armor, with a sword in right hand, and a shield in left hand: with inscription [O AΓI] OC ΘEOΔ[POC]. On the reverse, there is a depiction of the Emperor, wearing a stemma, divitision, jewelled loros of simplified type, and sagion, with a labarum in right hand, and globus cruciger in left hand, with an asterisk on the right (Fig. 12)<sup>24</sup>.

<sup>23</sup> Kayacan 2022, 22vd. Kat. 81-87.

<sup>24</sup> DOC 4/2, 506, Plate XXXIII, 50a-50c.

<sup>23</sup> Kayacan 2022, 22vd. Kat. 81-87.

<sup>24</sup> DOC 4/2, 506, Plate XXXIII, 50a-50c.



**Fig. 12:** III. Ioannes Doukas Vatatzes Sikkesi (1221 – 1254)  
**Fig. 12:** A coin from the period of John III Doukas Vatatzes (1221 – 1254)

Bazilikal Kilise'nin atrium bölümünde yer alan ve mikveh benzeri baptisterium olduğunu düşündüğümüz U-şeklindeki yapıda 2019-2022 yılları arasında sürdürülen sualtı kazılarında ele geçen sikkelerden 1 adeti II. Ioannes Komnenos, 5 adeti II. Isaakios Angelos, 5 adeti III. Aleksios Angelos, 7 adeti Theodoros Komnenos, 1 adeti Latin İmparatorluğu Dönemi, 71 adeti I. Theodoros Laskaris ve 8 adeti III. Ioannes Doukas Vatatzes dönemlerine aittir (Fig. 13). En erken tarihli olan sikke II. Ioannes Komnenos dönemine (1118 - 1143), en geç tarihli olan örnek ise III. Ioannes Doukas Vatatzes dönemine (1221 – 1254) aittir. III. Ioannes Doukas Vatatzes sikkelerine göre MS. 13. yüzyılın ortalarına doğru alan terk edilmiştir.

Scyphate sikkelere ait en büyük grubu 71 örnekle I. Theodoros Laskaris sikkeleri oluşturmaktadır. 20 örneğin bulunduğu D Tipinin ön yüzünde Hz. İsa, arka yüzünde ise imparator I. Theodoros ve aziz Theodoros Stratelates bulunmaktadır<sup>25</sup>. İmparator ile aynı isme sahip olan aziz, asker azizlerden birisidir<sup>26</sup>. Bizans İmparatorluğu'nun ardıllarından ve en güçlülerinden birisi olan Nikaia Devletinin imparatorları sikkelerinde sıklıkla asker giysisi ve kılıç-kalkan-mızrak ile birlikte betimlen Aziz Theodoros Stratelates'e yer vermişlerdir. I. Theodoros Laskaris'in büyük mücadeleleri sonrasında kurulan Nikaia İmparatorluğu sikkelerinde sıklıkla bu azizin yer alması, I. Theodoros'un dindarlığı ile bağdaştırılmaktadır. Böylece sikkeler aracılığıyla imparator hem komutan hem de dini lider kişiliğini tebaasına ilan etmektedir.

<sup>25</sup> Kayacan 2022, 19 vd. Kat. 26-53.

<sup>26</sup> Ünal 2015: 124-126.

Among these coins found during the underwater excavations conducted between 2019-2022 in the mikvah-like U-shaped building which we thought of as the baptisterium, located in the atrium, one is from the period of John II Komnenos, five from the period of Isaac II Angelos, five from the period of Alexios III Angelos, seven from the period of Theodore I Komnenos, one from the Latin Empire period, seventy one from the period of Theodore I Laskaris and eight from the period of John III Doukas Vatatzes (Fig. 13). The earliest coin is dated to the period of John II Komnenos (1118 - 1143), while the most recent one belongs to the period of John III Doukas Vatatzes (1221 – 1254). Based on the coins dating to the period of John III Doukas Vatatzes, the site was abandoned around the mid-13th century.

With 71 coins, the largest group of scyphate coins belongs to the period of Theodore I Laskaris. The D type with 20 samples has a depiction of Christ on the obverse, and Theodore I and Saint Theodore Stratelates on the reverse<sup>25</sup>. The saint who has the same name as the emperor, is one of the warrior saints<sup>26</sup>. The emperors of the State of Nicaea, which is one of the strongest successor states of the Byzantine Empire, often chose to use the depiction of Saint Theodore Stratelates in military outfit with sword, shield and spear on their coins. The frequent depiction of this saint on the coins of the State of Nicaea founded after an uphill battle by Theodore I Laskaris is attributed to the devotion of Theodore I. By this means, the emperor should have declared to his vassals that he was both a commander and a pious leader.

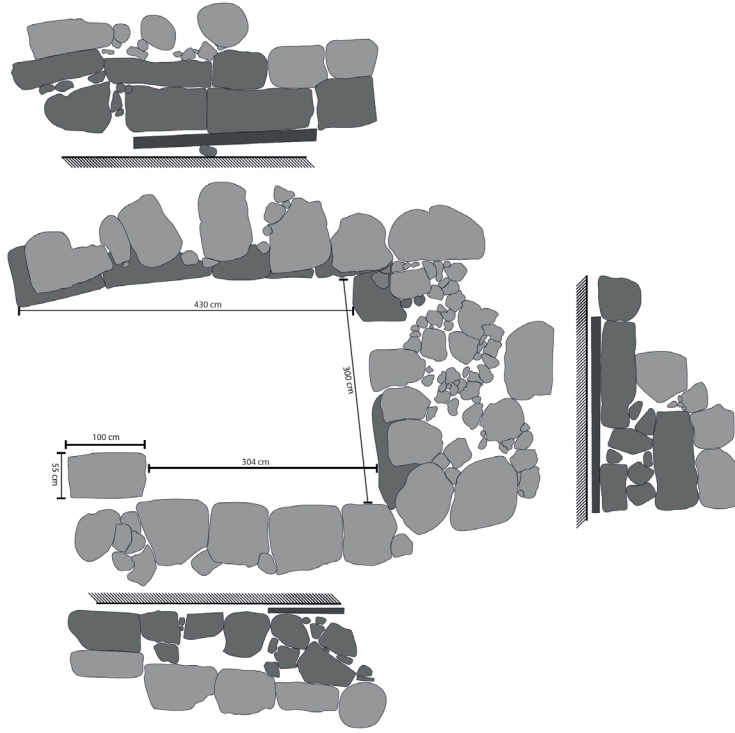
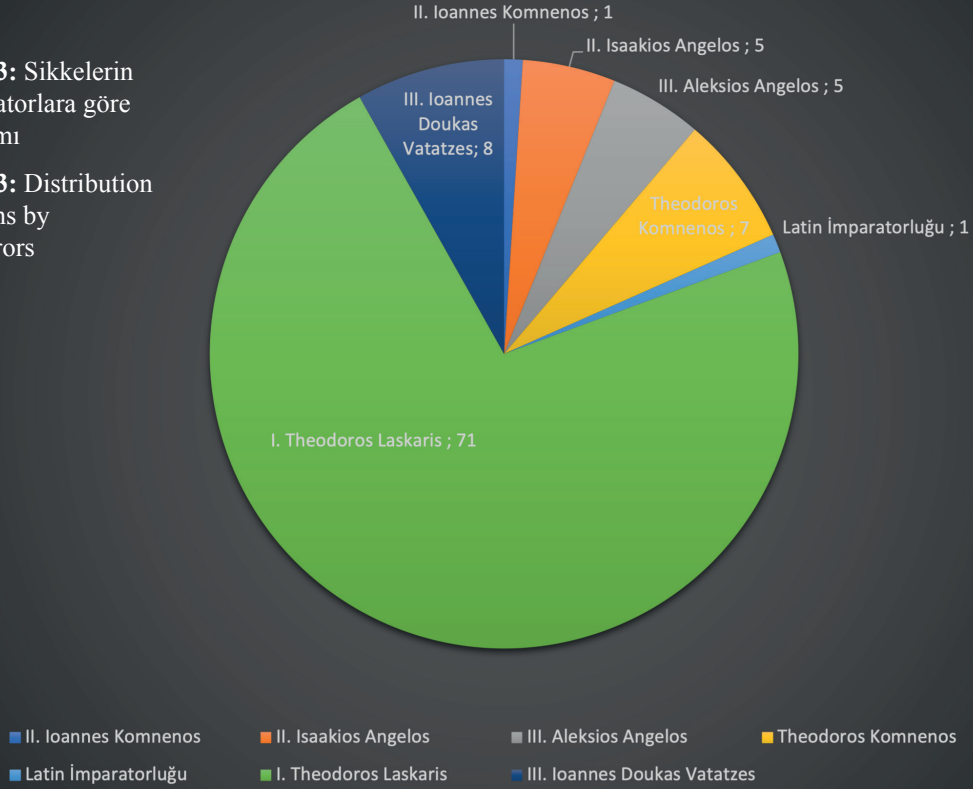
<sup>25</sup> Kayacan 2022, 19 vd. Kat. 26-53.

<sup>26</sup> Ünal 2015: 124-126.



**Fig. 13:** Sikkelerin İmparatorlara göre dağılımı

**Fig. 13:** Distribution of coins by Emperors



**Fig. 14:** U-Formlu yapının rölöve planı

**Fig. 14:** Survey plan of the U-shaped structure

Mikvelere benzerliğinden dolayı boy baptisteriumlarının ilk örneklerinden birisi olduğunu düşündüğümüz U-Formlu yapı, scyphate sikke buluntularına göre MS. 13. yüzyılın ortalarına doğru parçalanmış mimari bloklar ile gömülerek terk edilmiştir (Fig. 14). Alanda gerekli güvenlik önlemleri alındıktan sonra önümüzdeki yıllarda sualtı kazı çalışmalarına devam edilecektir.

The U-shaped structure, probably one of the first examples of baptisteriums for full immersion due to its similarity to mikvahs, should have been abandoned circa mid-13th century by burying it under architectural block fragments based on the scyphate coins (Fig. 14). The underwater excavations will be resumed in the following years after taking necessary security measures in the area

**KAYNAKÇA-BIBLIOGRAPHY**

- Baptistin Poujoulat - Michaud 1840 M. Baptistin Poujoulat – A.M. Michaud, Voyage dans l'Asie Mineure en Mesopotamie, a Palmyre, en Syrie, en Paletsine et en Egypte I (Paris).
- Bendall - Selwood 1978 S. Bendall - D. Selwood, 'The Method of Striking Scyphate Coins Using Two Obverse Dies: In the Light of an Early Thirteenth Century Hoard', NumChron 138, 93-104.
- Bryer 1988 A. Bryer, "Nicaea, A Byzantine City", Peoples and Settlement in Anatolia and the Caucasus 800-1900 (London).
- DOC IV.1 M. F. Hendy, Alexius I to Michael VIII 1081–1261, Alexius I Alexius V (1081-1204), Catalogue of the Byzantine Coins in the Dumbarton Oaks Collection and in the Whittemore Collection 4.1, A. R. Bellinger - P. Grierson (editörler) (Washington D.C. 1999).
- DOC IV.2 Michael F. Hendy, Alexius I to Michael VIII 1081–1261, The Emperors of Nicaea and their Contemporaries (1204-1261), Catalogue of the Byzantine Coins in the Dumbarton Oaks Collection and in the Whittemore Collection 4.2, A. R. Bellinger - P. Grierson (editörler) (Washington D.C. 1999).
- Gürman 2019 E. Gürman, İznik Gölü Su Altı Bazilikası Sikke Buluntuları – 2015-2017, Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi (Bursa).
- Hendy 1969 M. F. Hendy, Coinage and Money in the Byzantine Empire 1081– 1261 (Washington D.C.).
- Kayacan 2022 K. Kayacan, İznik Sualtı Bazilika Kazısı 2019/2020/2021 Yılları Çukur Sikke (Scyphate) Buluntuları, Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi (Bursa).
- Kurtbayram 2022 M. R. Kurtbayram, Erken Hristiyanlık Dönemi Martyriumları ve İznik Gölü Bazilikal Kilisesi Martyriumu, Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi (Bursa).
- Mango 2004 C. Mango, "Birinci Ökümenik Konsil'in Toplandığı Yer ve Kutsal Pederler Kilisesi", I. Akbaygil, H. İnalçık, O. Aslanapa (editörler), Tarih Boyunca İznik (İstanbul)
- Peschlow 2004 U. Peschlow, "Nikaia/İznikKiliseleri", I. Akbaygil, H. İnalçık, O. Aslanapa (editörler),Tarih Boyunca İznik (İstanbul).
- Şahin 2021 M. Şahin, "Göldeki Bazilika Aziz Neophytos'a mı ait?", ScienceUp, Mart, 64-67
- Şahin 2022 M. Şahin, "Sistine Salonu'nda Yer Alan Fresko Işığında Toplantı Mekanının Yeri", A. Sınar-Uğurlu, S. Kırılı (editörler), Bursa Atlası (Bursa).
- Şahin – Mert 2011 M. Şahin – İ.H. Mert (Eds.), Uluslararası İznik I. Konsil Senato Sarayı'nın Lokalizasyonu Çalıştayı, 22-23 Mayıs 2010 (Bursa).
- Talbot vd. 1991 A. M. Talbot - A. Kazhdan (editörler), The Oxford Dictionary of Byzantium 3 (New York-Oxford).
- Ünal 2015 C. Ünal, Bizans Sikkelerinde Kutsal Kişi Tasvirleri, 1. basım (Ankara), Türk Tarih Kurumu.